
Práca s mládežou v komunitnom centre

Lýdia KURINOVÁ^{*1} – Denisa SELICKÁ^{*1}

Mladí ľudia sú súčasťou našej spoločnosti, je to zraniteľná skupina, a preto je dôležité ich podporiť, usmerniť a ukázať správny smer. Aj rómska mládež je súčasťou našej spoločnosti. Mladí obyvatelia rómskych komunít vytvárajú istý typ subkultúry so sociokultúrnymi prvkami normatívneho systému (Lehoczká, L. – Haburajová, L. – Ilavská, L., 2006. s. 19). Vykazujú osobitosti v hodnotovej orientácii, životnom štýle, správaní v osobnej a skupinovej identite. Rómska mládež má svoje špecifiká, talent na hudbu, tanec, spev a na iné druhy umenia. A práve komunitné centrum, ktoré poskytuje sociálne služby dospelým, sa zameriava taktiež na pomoc, podporu i mladým ľuďom.

Poslaním komunitného centra je poskytovaním komplexných sociálnych a komunitných služieb prispieť k začleňovaniu osôb sociálne vylúčených na individuálnej, aj lokálnej úrovni. Komunitné centrum poskytuje zázemie pracovníkom komunitného centra, ktorí v ňom majú svoju dokumentáciu, pracovné pomôcky, telekomunikačné spojenie, výpočtovú techniku. Pracovník komunitného centra je profesionál, spĺňa vysoké morálne a odborné kritériá v činnostiach, ktoré komunitné centrum vykonáva. Požadujú sa praktické skúsenosti vo výkone sociálnej a komunitnej práce, odborné vzdelanie a prax.

Úrad vlády Slovenskej republiky/Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity je prijímateľom nenávratného finančného príspevku v národnom projekte **Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít – II. fáza financovaná z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje**. V súlade s hlavným cieľom projektu sa národný projekt zameriava na prevádzku komunitných centier a rozvoj komunitnej práce zameranej na podporu sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v obciach, kde sú marginalizované rómske komunity (Selická, D. – Kurinová, L. – Školeková, A., 2022).

Komunitné centrá poskytujú rómskym aj nerómskym obyvateľom obcí a miest možnosti spoločných sociálnych aktivít, vrátane neformálneho vzdelávania a trávenie voľného času pre všetky vekové skupiny. Taktiež podporu pri

---

^{*1} Mgr. Lýdia Kurinová, Úrad vlády Slovenskej republiky, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Bratislava, lydia.kurinova@vlada.gov.sk

^{*1} PaedDr. PhDr. Denisa Selická, PhD., Úrad vlády Slovenskej republiky, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, Bratislava, denisa.selicka@vlada.gov.sk

komunitnom organizovaní, riešení konfliktov a problémov spojených s bývaním, medziľudskými vzťahmi, ako aj osvetovú a preventívnu činnosť. Tieto aktivity prispievajú k zvyšovaniu uplatniteľnosti osôb na trhu práce, sociálnemu začleňovaniu, ako aj k prevencii a riešeniu interetnických sporov. Osobitná pozornosť v komunitných centrách sa venuje zraniteľnej skupine – mládeži.

Mládež

je všeobecný pojem, ktorý sa používa na vyjadrenie počiatočných fáz života jednotlivca. Často označuje mladých ľudí vo veku od 16 do 24 rokov, ktorí ešte nedosiahli dospelosť. Najrozšírenejšie však je, že mládež sa vzťahuje na časové obdobie medzi detstvom a dospelosťou. Samotný výraz sa však môže použiť aj na vyjadrenie charakteristík mladého človeka, napríklad sviežosť, duch, energia atď. Nie je však známe, že by vekové definície boli v priebehu rokov konzistentné, preto sa pod slovom mládež rozumie všeobecný pojem, ktorý označuje odvahu, čerstvé a energické myslenie a bujarú fyzickosť (Bakošová, Z., 2005).

Seberealizácia mladého človeka v povolání je v súčasnosti veľmi významný činiteľ. Práca bola v minulosti chápaná ako povinnosť. V súčasnosti okrem toho, že slúži na získanie financií, ktoré nám uľahčujú život, ponúka aj priestor na nadväzovanie nových kontaktov. Seberealizácia či sebaaktualizácia v pracovnej činnosti je vlastne inštinktívna potreba naplniť svoje schopnosti a snaha byť najlepším akým len človek môže byť (Ondrejko, P., 2002).

A práve v komunitnom centre sa poskytuje mladým ľuďom kariérne poradenstvo, ktoré pomáha pri voľbe povolania a uplatnenie sa na trhu práce. Komunitní pracovníci využívajú rôzne metódy a formy práce, ako je nácvik komunikačných zručností, príprava na pracovný pohovor, napísanie profesijného životopisu či motivačného listu.

Skupinová rehabilitácia

1. Doučovanie, tútoring a mentoring pre deti a mládež

Sú zamerané na prekonávanie bariér vo vzdelávaní detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (napr. chýbajúce podmienky na domácu prípravu, nedostatok podnetov na osobný rozvoj, nízke vzdelanie rodičov a v niektorých prípadoch ich neschopnosť pomôcť deťom s prípravou do školy). Môžu sa realizovať formou *skupinového doučovania* v popoludňajších hodinách v priestoroch komunitného centra alebo formou *tútoringových a mentoringových programov*. Pre zlepšovanie školskej úspešnosti detí sú efektívnejšie posledne menované, pretože sú založené na individuálnej práci s konkrétnym dieťaťom.

2. Voľnočasová aktivita

Je mimoškolská aktivita, teda v čase mimo vyučovania. Môže byť organizovaná ako *krúžková činnosť* zameraná na rozvoj zručností a schopností, *kultúrno-spoločenská činnosť* rôzne výročia, sviatky, *športovo-rekreačná činnosť*, alebo *záujmové pracovné zameranie*. Medzi spomínané aktivity patria *spoznávanie histórie, zvykov, tradícií*.

3. Preventívne aktivity

Predchádzanie a ochrana predchádzaním niečomu nežiaducemu, opatrenie na ochranu. Preventívne aktivity sú vhodne sformované podľa cieľových skupín – veku, mentálnych schopností a osobitostí. Pracovníci v komunitných centrách organizujú *besedy, školenia* na rôzne témy – nenásilné formy trestných činností (prečo „nestiahnuť“ filmy, hudbu, obrázky), ochrana životného prostredia a prírody, boj proti vandalizmu, zdravá životospráva, vplyv médií (násilnosti a drogy vo filmoch) závislosť od tabaku, alkoholu, drog, herné automaty a gamblerstvo, agresivita a násilníctvo, rodinné násilie, týranie a zneužívanie ľudí, obchodovanie s ľuďmi.

Názorný príklad v komunitnom centre pri práci so skupinou

Skupinová aktivita preventívna – kriminálna prevencia pre deti a mládež, školský klub, herne a záujmové krúžky, klub matiek s deťmi, klub seniorov, ktoré prebiehali v priestoroch komunitného centra – formou besied a prednášok tak, aby sa podporilo sociálne začleňovanie detí, mládeže a dospelých.

Dištančné vzdelávanie pre deti (zamerané na ochranu životného prostredia), ako predchádzať, zabraňovať, zmierňovať následky rizikového správania a upevňovanie hygienických návykov.

Pri preventívnej aktivite sa prevažne orientovali na pravidelnú osvetu s prijímateľmi sociálnej služby, v teréne o rizikách a možnosti ochorenia na COVID-19, informovali o aktuálnych pandemických opatreniach a obmedzeniach pre nezaočkovaných, zvýšenej osobnej hygieny, používaní osobných ochranných prostriedkov počas využívania služieb – sociálnych aj verejných, motivovali k častému a dôkladnému umývaniu rúk mydlom a teplou vodou. Motivovali prijímateľov sociálnej služby na očkovanie a vysvetľovali výhody pre zaočkovaných. S tehotnými mamičkami viedli preventívne rozhovory o zdravej životospráve počas tehotenstva a rozdávali balíčky od spoločnosti Happy Baby.

4. Záujmová činnosť

Je to *vedomá činnosť* zameraná na uspokojenie a rozvoj individuálnych potrieb a záujmov, je to praktická činnosť a vyžaduje aktívny prístup.

Cieľové zameranie:

rozvíjať záujem o spoločenský život, viesť k národnej hrdosti a štátnej príslušnosti, hovoriť o významných dňoch, spoločenských aktivitách, národných hrdinoch, našich významných osobnostiach, miestach, národných kultúrnych pamiatkach, kultúrnych návykoch, viesť deti a mládež k poznaniu významných osobností, historických pamiatok a pamätných dní. Snahou je pomáhať deťom pri formovaní ich spoločenského a sociálneho cítenia, pomocou tejto oblasti výchovy viesť deti k úcte k rodičom, starým rodičom, k ľuďom, spolurozhodovať o živote v skupine, rozvíjať základy zručnosti sebahodnotenia a empatie, prejavovať ohľaduplnosť k osobám so zdravotným postihnutím, pochopiť význam dodržiavania ľudských práv a základných slobôd, kultivovať kultúrne návyky a vyjadrovanie sa, vyjadriť svoj názor – vedieť vypočuť opačný názor, využívať všetky formy komunikácie, rozlišovať kultúrne a nekultúrne prejavy správania, vedieť riešiť jednoduché konflikty, poskytnúť pomoc alebo pomoc privolať.

V komunitných centrách sú obľúbené vlastivedný krúžok, klub rodičia s deťmi, zberateľský klub, tanečný krúžok, spevácky krúžok, krúžok varenia a pečenia, finančná gramotnosť, preventívne aktivity a iné.

Oblasti záujmovej činnosti

Pracovno-technická záujmová činnosť

Cieľové zameranie:

rozvíjať základy manuálnych a technických zručností primeraných veku a bezpečnosti detí, získať základné zručnosti pre praktický život, rozvíjať technické myslenie, predstavivosť, technické schopnosti a záujmy, tvorivú aktivitu, viesť deti k uvedomovaniu, chápaniu a významu techniky v živote človeka, naučiť deti niešť zodpovednosť za vykonanú prácu, viesť deti k spolupráci v skupine, vedieť si samostatne vytýčiť jednoduché osobné ciele, pracovať s netradičným materiálom, využiť netradičné spôsoby a techniky práce, vytvárať a rozvíjať technické a vedecké poznatky, aplikovať ich prakticky, rozvíjať a zdokonaľovať manuálne zručnosti, viesť k tvorivej činnosti, rozvíjať technické myslenie, venovať sa dodržiavaniu bezpečnostných predpisov a hygiene pri práci.

Esteticko-výchovná záujmová činnosť

Túto oblasť tvoria výtvarná, hudobná, literárna a dramatická činnosť. Zmyslom je viesť deti a mládež k poznaniu, vnímaniu a prežívaniu krásy v každodennom živote či už v literatúre, hudbe alebo výtvarnom umení. V komunitnom centre mládež spoznáva i literatúru s rómskou tematikou, rómsku hudbu, tradície, zvyky.

Cieľové zameranie:

naučiť deti a mládež vnímať umenie, rozvíjať talent a špecifické schopnosti, objavovať krásu v bežnom živote, podieľať sa na príprave kultúrnych podujatí, viesť deti k estetickému cíteniu, posilniť úctu ku kultúrnym hodnotám v blízkom okolí, rozvíjať základy tvorivých schopností a zručností, formovať estetické vzťahy k prírode, spoločnosti, ku kultúrnym hodnotám. Estetický vkus rozvíja vnímanie a prežívanie hodnotenie krásy a umenia, rozvíja imagináciu, kreativitu, vedie k vlastnej aktivite a tvorbe.

Športová, telovýchovná a turistická záujmová činnosť

Tematická oblasť pomáha rozširovať priestor pre pohybovú aktivitu, relaxáciu, pobyt na čerstvom vzduchu, upevňuje kolektívne vzťahy, učí deti a mládež aktívne oddychovať. Je jedným z hlavných prostriedkov pri formovaní zdravého telesného rozvoja. Pomáha pri utváraní a upevňovaní morálnych vôľových vlastností. Zlepšuje telesnú kondíciu a odstraňuje psychickú únavu. V tejto oblasti sa rozvíja vytrvalosť, obratnosť, rýchlosť.

Cieľové zameranie:

naučiť deti a mládež oddychovať, odstrániť únavu z vyučovania, regenerovať duševné a fyzické sily pohybom, byť na čerstvom vzduchu, rozvíjať pohybové aktivity telovýchovného a športového charakteru, pochopiť škodlivosť fajčenia, alkoholu a drog, viesť deti k zdravému životnému štýlu, vedieť poskytnúť alebo privolať pomoc, rozvíjať športový talent, poznať základné princípy zdravého životného štýlu, rozvíjať základné samoobslužné činnosti (hygienické návyky, úprava prostredia), osvojiť si pravidlá cestnej premávky, osvojiť pravidlá správania sa chodca a cyklistu, dodržiavať bezpečnosť na ceste do školy, orientovať sa v okolí školy a domov, bezpečnosť pri jazde na detských dopravných prostriedkoch, pochopiť význam dopravy v živote človeka, rozvíjať a upevňovať návyky v individuálnych a kolektívnych športoch (športové hry, turistika).

Komunitná rehabilitácia

Komunitná rehabilitácia podporuje znižovanie miery chudoby predovšetkým zabezpečovaním dostatočného spektra aktivít orientovaných na vzdelávanie, zamestnávanie a zvyšovanie príjmu jednotlivcov. Komunitná rehabilitácia v oblasti poskytovania sociálnych služieb je zabezpečenie spolupráce

subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Cieľové zameranie:

obnova alebo rozvoj fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a podpora jej začlenenia do spoločnosti. Programy komunitnej rehabilitácie sú súčasťou komunitného rozvoja a predstavujú nástroj sociálnej zmeny, ktorá sa deje pomocou aktivít na znižovanie chudoby, negramotnosti, zvyšovanie povedomia o zdravotných otázkach, detskej práci, presadzovaní ľudských práv. Komunitná rehabilitácia hrá dôležitú úlohu pri aktivitách, ktoré zabezpečujú zvyšovanie príjmov členov komunity a tiež môže poskytovať školenia a podporovať samostatnú zárobkovú činnosť a podporu v oblasti financií.

Práca s mládežou v komunitnom centre má svoje nezastupiteľné miesto, pretože podporuje sociálnu mobilitu, sprostredkúva kontakt so širším okolím a inštitúciami, podporuje oblasti záujmovej činnosti a zmysluplné trávenie voľného času. Jednotlivé oblasti záujmovej činnosti pomáhajú pri rozvíjaní talentu a schopností pri uplatnení sa aj na trhu práce. Dôležitou súčasťou je i podpora vzdelávania a zvyšovanie kvalifikácie realizáciou tréningových programov.

Resumé

Mládež je sociálna skupina. Vstupuje do vzťahov s vekovo odlišnými aktérmi a súčasne vytvára sociálny útvar, ktorý sa nazýva generácia. Príspevok poukazuje na mládež, jej špecifiká a možnosti seberealizácie v komunitných centrách. Komunitné centrá predstavujú spoločný priestor pre celú sídelnú komunitu. Sú priestorom pre rozvoj rôznych subskupín komunity s ohľadom na fakt, že jeden človek môže byť súčasťou rôznych subskupín v priestore, aj v čase.

Summary

Youth is a social group that enters into relationships with age-different actors and at the same time creates a social entity called a generation. The article points out the youth, their specifics and the possibilities of self-realization in community centers. Community centers represent a common space for the entire residential community. They are a space for the development of different subgroups of the community, taking into account the fact that one person can be part of different subgroups in space and time.

Literatúra

- BAKOŠOVÁ, Z. 2005: Výchova ako pomoc vo vzťahu k národnostným menšinám. In: Metody výchovy a vzdelávaní ve vztahu k národnostním menšinám. Praha : Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin. 2005. ISBN 80-902972-8-9
- HAŘÍROVÁ, J.: Podpora založení komunitních centier Phare. In: <http://phare.osf.sk/dokumenty.html>.
- LEHOCZKÁ, L. – HABURAJOVÁ, L. – ILAVSKÁ, L. 2006: Komunitné sociálne služby. Nitra : UKF, 2006. ISBN 80-8050-961-1
- ONDREJKOVIČ, P. 2002: Globalizácia a individualizácia mládeže. Negatívne stránky. Bratislava : Veda. 2002. ISBN 80-2240-689-9
- ONDREJKOVIČ, P. 1998: Úvod do sociológie výchovy. Bratislava : Veda. 1998.
- SELICKÁ, D. – KURINOVÁ, L. – ŠKOLEKOVÁ, A. 2022: Metodická príručka pre zamestnancov KC. In: <https://www.romovia.vlada.gov.sk/>.

Sociálna práca s agresívnymi deťmi v centre pre deti a rodiny a v reedukačnom centre

Roland SIVOK^{*1}

Zvereniu detí do inštitucionálnej náhradnej starostlivosti predchádza spravidla rozhodnutie súdu, alebo rozhodnutie rodiča. Situácia v rodine poznamenaná nevhodnými podmienkami, stratou rodiča, či týraním dieťaťa je rizikový faktor vo vzťahu k nutnosti zmeny starostlivosti o maloleté dieťa. Dieťa, ktoré sa stalo obeťou domáceho násillia, týrania, zneužívania, býva touto situáciou poznamenané v celom svojom fungovaní v centre pre deti a rodiny. Spomínam si na pár rozhovorov s deťmi v centre pre deti a rodiny. Téma rodiny je pre deti v takomto zariadení spravidla veľmi citlivá a nezaobíde sa bez pocitov frustrácie, znepokojenia, hnevu, ale aj smútku a plaču. Niektoré deti sú tak poznamenané touto situáciou, že sa správajú agresívne a niektoré sú zase,

^{*1} PhDr. Roland Sivok, Pedagogická fakulta UMB, Katedra sociálnej práce, Banská Bystrica, roland.sivok@umb.sk